

CURSUSBOEK

NIEUW IN
NEN 1010

- Galvanistraat 51
- 6716 AE Ede
- T 0318 - 631 670
- E info@elektroraad.nl
- www.elektroraad.nl

Nieuw in NEN 1010

Cursusboek bij de gelijknamige cursus

2^e druk januari 2017-1

© copyright Elektroraad Opleidingen B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgaven mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
VOORWOORD	5
VOGELVLUCHT	7
DEEL 0	9
DEEL 1	11
HOOFDSTUK 11	11
HOOFDSTUK 13	12
DEEL 2	17
ALGEMEEN	17
OVERIGE NIEUWE RUBRIEKEN IN DEEL 2	19
DEEL 3	21
DEEL 4	27
HOOFDSTUK 41	27
HOOFDSTUK 42	27
HOOFDSTUK 43	41
HOOFDSTUK 44	52
DEEL 5	77
HOOFDSTUK 51	77
HOOFDSTUK 52	82
HOOFDSTUK 53	108
HOOFDSTUK 54	119
HOOFDSTUK 55	126
HOOFDSTUK 56	135
DEEL 6	147
DEEL 7	149
ALGEMEEN	150
HOOFDSTUK 702	152
HOOFDSTUK 705	154
HOOFDSTUK 709	161
HOOFDSTUK 710	161
HOOFDSTUK 712	177
HOOFDSTUK 713	198

HOOFDSTUK 714	199
HOOFDSTUK 715	200
HOOFDSTUK 717	200
HOOFDSTUK 718	201
VERVALLEN HOOFDSTUK 720	206
HOOFDSTUK 721	206
HOOFDSTUK 722	207
HOOFDSTUK 723	209
HOOFDSTUK 729	209
HOOFDSTUK 753	217
OVERIGE BIJLAGEN	219

Voorwoord

- oud en nieuw** Voor je ligt het cursusboek dat hoort bij de cursus 'Nieuw in NEN 1010'. De cursus gaat in op de belangrijkste verschillen tussen NEN 1010:2007+C1:2008+C1/A1+C1:2011+C1/A2:2014 en de nieuwe NEN 1010 (NEN 1010:2015). Voor het gemak zullen we in dit boek de eerstgenoemde editie in het vervolg 'de oude NEN 1010' noemen.
- voorkennis** In de cursus gaan we ervan uit dat je een goede kennis hebt van de oude NEN 1010. Als je kennis van NEN 1010 tekort schiet, doe je er goed aan om de cursus 'Verder met NEN 1010' te volgen. In die cursus wordt de essentie van NEN 1010 op heldere wijze uitgelegd.
- kader** Dit boek kan niet los gezien worden van de bijbehorende cursus. Als je alleen het boek leest, zal dat ons inziens tot onvoldoende inzicht leiden bij de toepassing van de nieuwe NEN 1010.
- praktijk** Bij het schrijven van dit boek is geprobeerd om zo overzichtelijk mogelijk in kaart te brengen wat de wijzigingen van NEN 1010 voor gevolgen hebben voor de praktijk van alledag. Het boek beschrijft dus niet alle wijzigingen. Als de wijziging bijvoorbeeld alleen het moderniseren van teksten betreft – dus zonder dat het voor de praktijk anders wordt – is de wijziging niet beschreven.

- kleurcodering** Bij kantlijnverwijzingen naar NEN 1010 is in dit boek gebruik gemaakt van een kleurcodering. De kleuren hebben de volgende betekenis:
- 410.3.5** verwijst (in volgorde) naar een bepaling in NEN 1010
 - 514.3.5.4** verwijst (niet in volgorde) naar een bepaling in NEN 1010
 - 411.3.2.3** geeft een citaat van NEN 1010
- vragen** Als je vragen of opmerkingen over het boek hebt, houden wij ons van harte aanbevolen voor je commentaar.
- fouten** Dit boek is met zeer veel zorg samengesteld. Toch kan het zijn dat er fouten in staan (bijvoorbeeld taalfouten). We stellen het erg op prijs als je ons die fouten door zou willen geven. Dat komt de kwaliteit van ons materiaal natuurlijk ten goede. Geef ze dus gerust door. Ook als je niet zeker weet of het wel echt fout is. Bij voorbaat dank voor je medewerking.
- succes** We wensen je veel succes met deze cursus. Hij is soms best wel pittig, maar in elk geval heel leerzaam.

Hoofdstuk 44

Hoofdstuk 44 omvat de rubrieken 440 tot en met 444. De structuur van het hele hoofdstuk is herzien. Hierbij zijn de rubrieken 440 tot en met 443 nagenoeg niet gewijzigd. Maar veel bepalingen zijn wel verhuisd.

Rubriek 444 is daarentegen extreem gewijzigd. Het is eigenlijk volledig herschreven. Vanwege de veranderde structuur van rubriek 440 tot en met 443 en de volledige herziening van rubriek 444, voelt hoofdstuk 44 aan als 'volledig gewijzigd'.

Rubriek 443

overspannings-
beveiliging

In rubriek 443 zijn enkele bepalingen veranderd waardoor het lijkt alsof er in de nieuwe norm iets heel anders staat dan in de oude. Het gaat hier om subrubriek 443.3 (voorzieningen voor overspanningsbeveiliging).

In veel gebouwen wordt al 'vrijwillig' overspanningsbeveiliging toegepast, maar nu lijkt het erop dat dat in sommige gevallen door NEN 1010 wordt verplicht. Voor een toelichting citeren we eerst delen van bepalingen uit 443.3.

443.3 **Voorzieningen voor overspanningsbeveiliging**

Overspanningsbeveiliging wordt bereikt door te voldoen aan de volgende eisen:

443.3.1 **Inherente maatregelen tegen overspanning**

Deze bepaling is niet van toepassing bij gebruik van een risicoanalyse volgens 443.3.2.2.

Indien een installatie wordt gevoed door een geheel ondergronds laagspanningsnet en geen bovengrondse leidingen omvat, is de stoothoudspanningscategorie voor materieel volgens tabel 44.3 voldoende en is geen specifieke beveiliging tegen overspanningen van atmosferische oorsprong nodig.

(..)

Indien een installatie wordt gevoed door of is voorzien van een bovengrondse laagspanningsleiding, en het keraunisch niveau is lager dan of gelijk aan 25 dagen per jaar (AQ1), is geen aanvullende beveiliging tegen overspanningen van atmosferische oorsprong nodig.

(..)

d_c is de kritische lengte, in km, en is gelijk aan $1/N_g$ bij het niveau van de gevolgen d) en gelijk aan $2/N_g$ bij het niveau van de gevolgen e), waarin N_g de frequentie van ontladingen per km^2 per jaar is.

Formule 44.2 ziet er onschuldig uit, maar toepassing ervan vergt wel wat moeite. We zullen voor zowel categorie d) en e) een voorbeeld uitwerken.

Stel dat je een installatie ontwerpt voor een scholencomplex voor 2.000 leerlingen. Dat is een forse school en valt daarom in categorie d). Daarvoor geldt dus de formule

$$d > d_c$$

Waarin:

d is de conventionele lengte, in km, te bepalen met bijlage 44.C;

d_c is de kritische lengte, in km, en is gelijk aan $1/N_g$

De waarde $1/N_g$ kunnen we bepalen door toepassing van een formule uit bepaling 443.3.2.1 waarin staat:

443.3.2.1 (..)

$$N_g = 0,04 \times T_d^{1,25} \quad (44.1)$$

Waarin:

N_g is het aantal blikseminslagen per km^2 per jaar;

T_d is het aantal onweersdagen per jaar (keraunisch niveau).

Om verder te kunnen met onze berekening, zullen we dus eerst het aantal onweersdagen per jaar moeten weten dat geldt voor de school waarvan we de installatie aan het ontwerpen zijn. Laten we aannemen dat die school in Groningen komt te staan. Volgens het KNMI heeft Groningen ongeveer 23 onweersdagen per jaar⁵. Het aantal blikseminslagen per km^2 per jaar is dus ongeveer:

$$N_g = 0,04 \times T_d^{1,25} = 0,04 \times 23^{1,25} = 2$$

Nu kunnen we d_c uit de formule 44.2 van NEN 1010 (dat is dus de formule $d > d_c$) berekenen.

⁵ Zie het kaartje van het KNMI

524.2.1 Van bepaling 524.2.1 is alleen het laatste aandachtstreepje nieuw. Bij een derde harmonische in de stroom – of een oneven veelvoud daarvan – ontstaat er een stroom in de nul van een driefasevoeding. Die stroom is dan driemaal de grootte van de harmonische component.

Stel dat er in een voeding een 50 Hz- stroom loopt van 100 A en dat er een derde harmonische component is van 15%. De hoogte van die derde harmonische stroom is dus (per fase) $0,15 \times 100 = 15$ A. Door de nul loopt dan driemaal deze stroom. Dat is dus $3 \times 15 = 45$ A.

Dit nadert de halve bedrijfsstroom zodanig dat de normschrijver niet meer toelaat om dan nog een gereduceerde kerndoorsnede van de nul te gebruiken.

Aan subrubriek 524.2 is ook nog een geheel nieuwe bepaling toegevoegd, namelijk bepaling 524.2.2. Daarin staat in de eerste alinea:

524.2.2 *Wanneer de totale harmonische vervorming van derde harmonische en oneven veelvouden van derde harmonische stromen hoger is dan 33 %, kan het nodig zijn de kerndoorsnede van de nulleiding te vergroten (zie 523.6.3 en bijlage 52.E).*

Dit is niet zoveel nieuws, want de verwijzing naar bijlage 52.E kwamen we ook al tegen in bepaling 523.6.3 van de nieuwe NEN 1010. Deze tabel bestond bovendien in de vorige norm ook al. De bijlage heette toen 52C.

De kern van die bijlage wordt gevormd door tabel 52.E.1:

Aandeel derde harmonische h in de fasestroom %	Correctiefactor	
	Kerndoorsnede gebaseerd op fasestroom	Kerndoorsnede gebaseerd op nulstroom
$0 \leq h \leq 15$	1	–
$15 < h \leq 33$	0,86	–
$33 < h \leq 45$	–	0,86
$h > 45$	–	1

Toepassingsvoorbeeld

Stel dat door een driefasevoeding een stroom loopt van 100 A per fase. Bovendien is bekend dat er een derde harmonische component is van 40% per fase.

Volgens de tabel moet dan de kerndoorsnede van de kabel zijn gebaseerd op de stroom door de nul. Deze stroom is dus: $100 \text{ A} \times 40\% \times 3 = 120 \text{ A}$.

Deze stroom moet volgens de tabel nog gecorrigeerd worden met een correctiefactor van 0,86. De kerndoorsnede moet dus berekend worden met een stroom van $120 / 0,86 = 140 \text{ A}$. Dit is 1,4 x de stroom per fase (oftewel $1,4 \times I_B$).

Rubriek 544

De belangrijkste wijziging van hoofdstuk 54 voor de praktijk is te vinden in rubriek 544. In deze rubriek is een fout goedge maakt, die tot grote verwarring in de praktijk heeft geleid. Het gaat om het berekenen van de kerndoorsnede van een beschermende vereffening sleiding.

Dat is overigens ook de enige wijziging in deze rubriek die het bespreken waard is.

544.1 Deze bepaling is uitgebreid met een methode om de kerndoorsnede van een beschermende vereffening sleiding uit te rekenen. Hierna vind je een citaat van de hele bepaling.

544.1 **Beschermende vereffening sleidingen die zijn verbonden met de hoofdaardrail of –klem**

Beschermende vereffening sleidingen die zijn verbonden met de hoofdaardrail of –klem moeten een kerndoorsnede hebben die niet kleiner is dan de helft van de kerndoorsnede van de grootste beschermingsleiding in de installatie en die niet kleiner is dan:

- 6 mm² bij koper,
- 16 mm² bij aluminium of
- 50 mm² bij staal.

De kerndoorsnede van beschermende vereffening sleidingen die zijn verbonden met de hoofdaardrail of –klem hoeft niet groter te zijn dan 25 mm² bij koper of een gelijkwaardige kerndoorsnede voor andere materialen.

Als we voor het gemak even uitgaan van koperen beschermende vereffening sleidingen, staat hier dus dat een vereffening sleiding ten minste de helft moet zijn van de grootste beschermingsleiding in de installatie, maar nooit dunner dan 6 mm² en nooit dikker dan 25 mm².

In de tabel hierna staat wat dit voor de praktijk betekent.

	minimale kerndoorsnede in mm ²			
als de grootste PE in de installatie is:	t/m 10	16	25	vanaf 35
dan moet de beschermende vereffening sleiding zijn:	6	10	16	25

In deze tabel is eenvoudig te zien dat er alleen bij een grootste beschermingsleiding van 16 mm² en 25 mm² iets te rekenen valt. Alleen voor die kerndoorsneden gebruik je namelijk de eerste alinea van bepaling 544.1. In alle overige gevallen is de kerndoorsnede ofwel altijd 6 mm² ofwel altijd 25 mm².

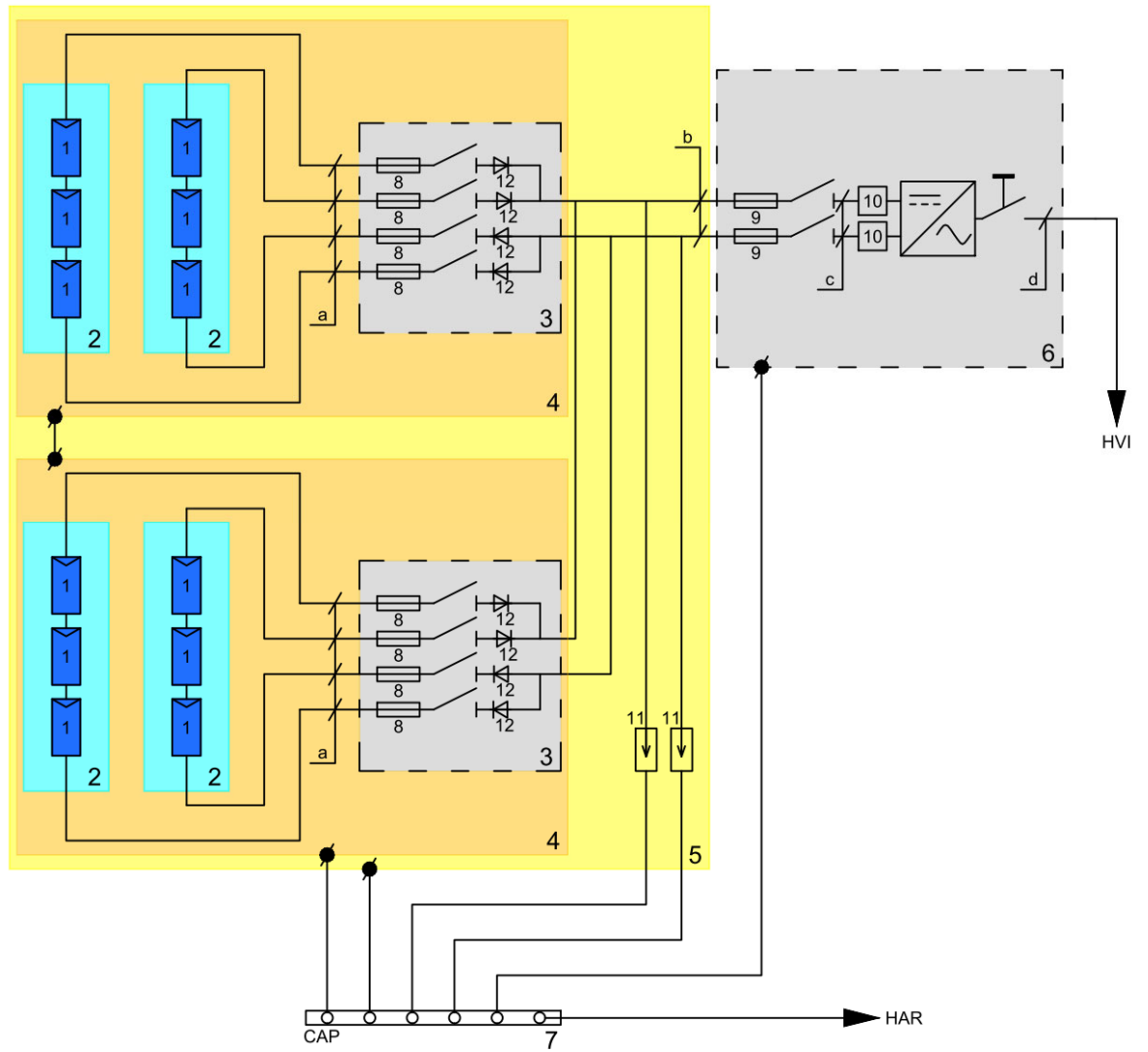
Voorgaande uitspraak ziet overigens af van het feit dat beschermende vereffening sleidingen soms om andere redenen dikker worden gekozen. Dat kan

Deel 7

In tegenstelling tot deel 6, bevat deel 7 juist veel wijzigingen ten opzichte van de oude NEN 1010. Aan de hand van een tabel brengen we de veranderingen op hoofdstukniveau in beeld.

hoofdstuk		onderwerp	ontwikkeling
oud	nieuw		
701	701	ruimten met bad of douche	geen belangrijke wijzigingen
702	702	zwembaden en fonteinen	enkele belangrijke wijzigingen
703	703	sauna's	geen belangrijke wijzigingen
704	704	bouw- en sloofterreinen	geen wijzigingen
705	705	landbouw, tuinbouw en veeteelt	belangrijke wijzigingen
706	706	nauwe geleidende ruimten	geen wijzigingen
708	708	campings	geen wijzigingen
709	709	jachthavens	enkele belangrijke wijzigingen
710	710	medisch gebruikte ruimten	belangrijke wijzigingen
711	711	tentoonstellingen, shows en stands	geen wijzigingen
712	712	zonnepanelen	belangrijke wijzigingen
713	713	meubilair	belangrijke wijzigingen
714	714	buitenverlichting	geen belangrijke wijzigingen
715	715	verlichting met zeer lage spanning	geen belangrijke wijzigingen
717	717	verplaatsbare eenheden	belangrijke wijzigingen
718	718	publiekstoegankelijke ruimten	belangrijke wijzigingen
720	-	gewone ruimten	vervallen
721	721	caravans en campers	geen belangrijke wijzigingen
722	-	meting in onderwijsgebouwen	naar 723
-	722	laders voor elektrische voertuigen	geheel nieuw onderwerp
723	723	ruimten voor meting en beproeving	geen belangrijke wijzigingen
724	724	elektrolyseruimten	geen belangrijke wijzigingen
725	-	elektrische bedrijfsruimten	vervallen
729	729	ruimten voor bediening en onderhoud	belangrijke wijzigingen
740	740	kermissen, attractieparken en circussen	geen wijzigingen
751	-	stoffige ruimten	vervallen
752	-	ruimten met brandgevaar	vervallen
753	753	verwarmingskabels	belangrijke wijzigingen
754	754	vochtige ruimten	geen wijzigingen
758	-	zware stootbelasting	vervallen
761	-	Kabels in de grond	vervallen
763	-	Grond-, wegdek- en vloerverwarming	vervallen
773	-	neoninstallaties en neontoestellen	vervallen
781	-	Lasinstallaties en Lascabines	vervallen
783	-	Brandbeveiligingsinstallaties	vervallen

De bespreking van deel 7 zal zich in dit boek beperken tot de rubrieken met enkele en veel wijzigingen. Dat zijn dus de oranje en rood gekleurde hoofdstukken.

	Nederlands	Engels
1	PV-paneel	PV module
2	PV-streng	PV string
3	PV-streng-aansluitkast	PV string combiner box
4	PV-sub-array	PV sub-array
5	PV-array	PV array
6	PV-omvormer	PV inverter
7	functionele vereffening	functional bonding
8	Toestel voor overstroombeveiliging van de PV-streng	PV string overcurrent protective device
9	Toestel voor overstroombeveiliging van de PV-array	PV array overcurrent protective device
10	Toestel voor isolatiebewaking	Device for isolation
11	overspanningsbeveiliging (SPD)	Surge Protective Device
12	sperdiode	blockingdiode

Elektro**o**raad

Galvanistraat 51
6716 AE Ede

0318 - 631 670
info@elektroraad.nl

WWW.ELEKTORRAAD.NL